

2016 – II

HOLLANDS Maandblad

Sjoerd de Jong – Nieuw leven voor Anil Ramdas
Ton Rozeman | Jente Posthuma
Daniëlle van Versendaal | Gerard van Emmerik
H.L. Wesseling – Over alcohol en de Franse identiteit

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. II – 2016

acht-en-vijftigste jaargang • nummer 828
november 2016

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Redactioneel – Deze maand

Sjoerd de Jong – ‘Debat is voor patsers’

Sander Meij – Gedichten

Jente Posthuma – Ik ben Tirza

H.L. Wesseling – Wijn, gastronomie, café

Ilse Starkenburg – Gedichten

Jack Druppers – Onmisbaar

Gerard van Emmerik – Zes min

Jabik Veenbaas – Gedichten

Daniëlle van Versendaal – Het lijden van Anton Maria Melk

Florus Wijsenbeek – Op bezoek bij de Oranjes

Ton Rozeman – Tot hier ben ik gekomen

Tekeningen Nicolas Dings

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Deze maand stemden zestig miljoen Amerikanen op presidentskandidaat Donald Trump en daarmee rees de vraag waarom volwassen mensen in Nederland democratie plotseling niet meer leuk vinden als zij hun zin niet krijgen. Die zestig miljoen Amerikanen stemden op de kandidaat van hun keuze, en in het Amerikaanse systeem wonnen zij omdat zij veel evenwichtiger over alle staten waren verdeeld dan de stemmers op de andere kandidaat. In Nederland opperde menigeen die graag een andere winnaar had gezien dat de Trump-stemmers ‘dom’, ‘boos’, ‘rancuneus’, ‘racistisch’ en ‘misogyn’ waren, dan wel verward door ‘vals nieuws’ op internet of anderszins ‘verkeerd’ hadden gekozen.

Het was kortom deze maand moeilijk stemmen op wat deprimerender was: de nieuwe president, die niet de indruk maakt ooit een literair tijdschrift te lezen, de reacties in de Nederlandse media, die varieerden van bodemloze beteutertheid tot lachwekkende radeloosheid, of de aanhoudende motregen die deed verlangen naar het openbreken van het klimaatakkoord.

Nederland heeft, zoals men weet, het grootste aantal Amerika-deskundigen ter wereld. Een beetje zonderling dat vrijwel niemand van hen de overwinning van Trump ook maar als mogelijkheid heeft overwogen. En dat terwijl in 2014 de Republikeinen in de ‘mid term election’ de vloer aanveegden met de Democraten, en zo Senaat en Huis van Afgvaardigden met een grote meerderheid in handen kregen, terwijl ook nog eens in 31 van de 50 staten de gouverneur Republikeins is. Hiertegenover verloor Hillary Clinton in de voorverkiezingen 22 keer van een 74 jaar oude sociaaldemocraat, terwijl Trump vanaf het begin victorie kraaide oog in oog met de Republikeinse partijtop.

Nogal zonderling ook dat in Nederland vrijwel niemand oog had

voor de economische en sociale omstandigheden die het decor vormden voor deze verkiezing (en die in Europa volgend jaar). Zo sloegen weinigen acht op de achteruitgang die de Amerikaanse middenklasse de afgelopen decennia onderging, zowel reëel als emotioneel. Dit is een proces dat ook in Europa tot groeiende ongelijkheid en sociaal-politieke spanningen heeft geleid, hoewel het hier wat minder scherp eraan toe gaat. In de Verenigde Staten groeide tussen 1948 en 1973 de economische productiviteit met 96,7 procent, terwijl de reële lonen daarmee in de pas bleven met een stijging van 91,3 procent (zo kwam studeren binnen bereik van de kinderen van de arbeiders en lagere middenklasse). In de periode van 1973 tot 2015 – het tijdperk van globalisering en digitalisering – steeg de productiviteit met 73,4 procent, maar de lonen slechts met 11,1 procent.

Hierachter ligt een complex van factoren (zoals het gegeven dat de digitalisering veel minder zorgt voor economische groei dan altijd gedacht), maar het electoraat begreep de kern. Tussen 1979 en 2013 deed de grootste daling in reële lonen zich voor in de onderste tien procent van het loongebouw. Ook de lonen voor ‘high school graduates’ daalden de afgelopen vijftien jaar, en wel met dertien procent. Zo niet aan de bovenkant van het loonspectrum. In 1965 verdiende een Amerikaanse CEO gemiddeld twintig keer zoveel als de gemiddelde arbeider in zijn bedrijf; in 2013 verdiende hij 296 keer zoveel.

Dit driedubbele proces van een dalende productiviteitsstijging, een snel groeiende kloof tussen productiviteitsstijging en loonstijging aan de onderkant van de samenleving, en een scheuring in het inkomenspectrum, is zonneklaar een recept voor problemen in de hele westerse wereld. Geen wonder derhalve dat Trump, Le Pen, Wilders, Pegida en tal van identieke protestverschijnselen zich gelijktijdig voordoen. De historische lijn van de westerse economieën vertelt een duidelijk verhaal: er is een langdurige neerwaartse trend in productiviteit, economische activiteit en levensstandaard voor de onderste helft van de samenleving, die ook door maniakale ingrepen van de centrale banken niet te keren

is. Vroeger heette zoiets een ‘depressie’, maar nu doet iedereen of het normaal is dat 46 miljoen Amerikanen van voedselbonnen leven.

Ook een depressie is relatief, en zo erg als de jaren dertig is het niet, maar de doorbreking van economische en sociale verwachtingen voor de onderste helft van de samenleving in de westerse wereld is scherp en rigoureuus. Deze verkiezingen gingen over die breuk. Dat was te zien in de uitslagen. Clinton had gegokt op de vrouwen, de zwarten en de Latino’s. Uiteindelijk stemden minder vrouwen op haar dan vier jaar geleden op Obama, en slechts 68 procent van de Latino vrouwen stemden op haar (tegen 76 procent op Obama), terwijl blanke vrouwen met alleen ‘high school’ Trump boven haar verkozen (53 tegen 32 procent). Van de stemmers met een inkomen van minder dan 30.000 dollar stemde zestien procent meer op de republikeinse kandidaat dan vier jaar geleden.

Er zijn diverse redenen waarom we over deze zaken zo weinig te weten kwamen in Nederland. En die redenen zijn ten minste zo verontrustend als wat er in de Verenigde Staten gebeurt en wellicht gaat gebeuren onder de nieuwe president. Ten eerste heeft de politiek in het westen het vizier in feite afgewend van de reële economie en is gefixeerd geraakt op sociaal-culturele kwesties. Ietwat gechargeerd gaat het tegenwoordig voor links om roetpieten, homo-zebra paden en genderpolitiek op de universiteit, terwijl rechts zich druk maakt om minder maximum snelheid, minder Europese bemoeienis en minder Marokkaanse groenteboeren. Vergeleken hiermee staat de politiek met de mond vol tanden tegenover de reële economische gevolgen van de globalisering en tegenover de ongeremde invloed van de financiële markten op de sociale realiteit.

En er is nog iets anders wat wellicht veel verontrustender is dan al het voorgaande. Veel deskundigen en journalisten waren niet alleen beteuterd omdat zij de bovenkant van de samenleving vertegenwoordigen, maar ook omdat zij hoger onderwijs hebben genoten. En waar in de samenleving de maatschappelijke eenheid is doorbroken, is in de

academische wereld sinds enige decennia de eenheid van wetenschap doorbroken. Het postmodernisme heeft ervoor gezorgd dat in veel gamma- en alfa-studies ‘wetenschap’ geen fundament meer vindt in de juistheid van argumenten, maar in een weëig soort relativisme en subjectivisme. Grote delen van de sociale wetenschappen en de humanities zijn veranderd van openbare arena’s waar argumenten botsen in veilige *speech communities* waar elke mening telt en waar iedereen zijn eigen voorkeur naar hartenlust kan verwarren met de werkelijkheid. Dit heeft geleid tot een ont-intellectualisering en narcistische goedgelovigheid in de bovenklasse die het verbluffende spiegelbeeld vormt van de intellectuele dorheid en het bijgeloof in zichzelf van de nieuwe president van de Verenigde Staten. Niets rest dan wederzijdse afschuw, zonder dat iemand begrijpt wat er gaande is.

Het is stupide dit alles ‘dom’ te noemen. Dat doet denken aan wat Schopenhauer zei: ‘De domme massa is altijd één persoon groter dan je zelf denkt.’ – BB

‘Debat is voor patsers’

Een nieuw leven voor Anil Ramdas

door Sjoerd de Jong

Het was een rumoerige avond geweest, die 4de december 2003 in het Amsterdamse podium voor het vrije woord De Balie. Veel hitte, weinig licht. Wat een intellectueel debat had moeten worden over het werk van de pas overleden Palestijns-Amerikaanse literatuurwetenschapper en maatschappijcriticus Edward Saïd, was ontaard in een bitse confrontatie tussen het publiek en het discussiepanel enerzijds en de voorzitter anderzijds. Of hij nu ‘te dichtbij de bar had gestaan’, zoals panellid Bart Jan Spruyt van de conservatieve Burke-stichting opperde, of gewoon ‘iedereen afkapte’ onder het motte ‘te intellectueel’, zoals panellid Michiel Leezenberg meende – een puinhoop werd het.

Toen de voorzitter afhamerde, en het rumoer in de zaal aanzwol, sprong een boze bezoeker naar voren. Hij draaide zich om naar het publiek, spreidde zijn armen uit en riep: ‘Wie zijn geld terug wil, volg mij!’ Onder het publiek dat zich daarna door de gang naar de bar perste, gonsde het ongenoegen over de wanvertoning van de voorzitter. Onbeschoft. *Publikumsbeschimpung*.

Die voorzitter heette Anil Ramdas, toen nog directeur van het debatcentrum. Het incident was een akelig signaal van de afbladderende bewonderde journalist, essayist en programmamaker.

Trouw zag er zelfs nieuws in: ‘Tumult rondom debat over Edward Saïd’, kopte de krant, bijna een week na ‘het rampzalig verlopen debat’. Een verslaggever had een litanie van klachten over de voorzitter bij elkaar gebeld. Drie dagen later brandde in dezelfde krant het katern Letter & Geest, destijds onder leiding van bedenker Jaffé Vink (later oprichter

van het neoconservatieve blad *Opinio*), Ramdas paginagroot af als een poseur en kletsmaajoer.

De zaak was duidelijk: de ‘modelallochtoon’ Ramdas, die in de jaren tachtig een bliksemcarrière had gemaakt na zijn optreden als jonge schrijver in VPRO's *Zomergasten*, was door het ijs gezakt, had afgedaan – en kon worden afgedankt. Sterker: in anti-multiculturele kring kon er nu wraak op hem worden genomen, in elk geval op zijn bewonderde status of op zijn succes.

De neergang van Ramdas leek ook onstuitbaar. Na twee jaar werd hij onder druk van de aanzwellende kritiek op zijn functioneren door zijn naaste medewerkers en vrienden gedwongen te vertrekken bij De Balie. Hij reisde naar Suriname, hetgeen niet resulteerde in het beoogde proefschrift, maar na een lange incubatie wel in een van zijn beste boeken, *Paramaribo, de vrolijkste stad in de jungle* (2009). Terug in Nederland begon hij, na een zware periode waarin hij kampte met ziekte en de drank uiteindelijk afzwoer, bij *NRC Handelsblad* als ‘reizend commentator’ en keerde hij terug op televisie met het (ondergewaardeerde) multiculturele discussieprogramma *Z.O.Z. van Migranten Televisie Nederland*, bij zijn vertrouwde VPRO. Maar de glans was verdwenen.

lees meer in het nieuwe nummer

Ik ben Tirza

door Jente Posthuma

Mijn vader snoeide de appelboom in de tuin. Hij installeerde een handdoekenrekje in de badkamer dat ook een verwarming was. Hij volgde een cursus 'zelf sushi en sashimi maken'. Maar ik zag hoe kwaad hij was. Ik zag het aan hoe hij zich bewoog: traag, ingehouden.

Ik leerde cello spelen, daar werd hij rustig van. Ik kon goed zwemmen en won wedstrijden, zodat hij kalmeerde. En elke avond liet ik hem bij mijn bed zitten en me voorlezen uit de Russische Bibliotheek. Dat boek van Tolstoj vond hij mooi, *Anna Karenina*. Ze had een man die haar niet wilde loslaten en een minnaar die haar liet stikken, en daarom wierp ze zichzelf voor een trein. Ik deed alsof ik dat interessant vond. Mijn vader noemde dat hoogbegaafd. Op avonden dat ik geen zin had om hoogbegaafd te spelen, pakte hij mijn hand onder de dekens totdat ik me niet meer verzette. Als hij dan weer las, keek ik hoe zijn handen zich vastklampten aan het boek en zag ik de aarde onder zijn nagels van het harde werken in de tuin.

Mijn moeder noemde hem lachwekkend en volgens mijn zus was hij niet goed wijs, maar bij de meeste mensen was hij gewoon zichzelf niet. Alleen bij mij hoefde hij niet te doen alsof. Ik was zijn enige vrouw. Je bent hoogbegaafd, zei hij vaak, en je bent mijn zonnekoningin, maar een vrouw ben je niet. Dat moet je nog worden.

Hij kocht schoenen met klittenband voor me, zodat ik mijn tijd niet verspilde aan het strikken van veters en ik me volledig op mijn gedachten kon richten. Ik zou later promoveren, dat wist hij zeker. Soms keek hij me aan alsof hij me probeerde te hypnotiseren. Hij gaf me ook een notitieboekje om mijn gedachten in op te schrijven, maar ik wist niet waarover ik moest nadenken. Na een tijdje ben ik mijn sms'jes erin gaan noteren, voor het geval ik mijn telefoon kwijtraakte. Mijn zus was

alt haar telefoon kwijt. Ze liet me zien hoe je sms'jes op je computer kunt opslaan, maar voor de zekerheid schreef ik de belangrijkste toch op. Een computer kan crashen, en dan ben je alles kwijt.

Mevrouw van Delven vertelde mijn vader dat ik niet at. Mevrouw van Delven was mijn klasselerares. Ze leek aardig maar ze was een trut. Mijn vader kocht boeken over eetstoornissen en maakte er stapels van op zijn bureau. Elke avond zat hij achter zijn stapels en onderstreepte hij de zinnen die hij wilde onthouden. Intussen was ik bezig te verdwijnen. Ik liet hem in de steek. Soms weet je precies wat je moet doen om alles beter te maken en toch doe je het niet. Het is net zoiets als sorry zeggen terwijl je keel dicht zit. Dat gaat gewoon niet.

Mijn moeder zei dat ik kapot was en dat zij daar niets aan kon doen. Ze zei: ik ben ook maar een mens. Mijn vader zei: als je dat nog één keer zegt, dan wurg ik je. – En toen zei ze het nog een keer en dat was dom. Mijn vader kon zich niet altijd blijven inhouden.

Hij leverde me af bij een Duitse kliniek die gespecialiseerd was in eetstoornissen. Daar vroegen ze me wat ik zelf eigenlijk wilde. Borsten, zei ik. Ik zou eindelijk wel eens borsten willen.

lees meer in het nieuwe nummer

Wijn, gastronomie, café

Drie sleutels tot de Franse identiteit

door H.L. Wesseling

Het is alweer een tijdje geleden, maar het bericht heeft zoveel aandacht getrokken dat het nog wel niet zal zijn vergeten. Het ging om een onderzoek naar het drankgebruik van het Nederlandse volk en de verrassende conclusie was dat het vooral hoger opgeleide ouderen zijn die teveel drinken. Aangezien ik onbetwistbaar hoogopgeleid ben en nog onbetwistbaarder tot de ouderen behoor, heb ik de berichtgeving hierover met veel aandacht gelezen. Niet dat ik mij persoonlijk aangesproken voel. Ik ben juist, gevolg gevend aan onze nieuwe nationale leuze ‘Minder! Minder! Minder!’, minder gaan drinken. De vraag is natuurlijk minder dan wat. Of: minder dan wie.

Die vraag is niet zonder betekenis, want wie na het lezen van de alarmerende krantenkoppen gedacht had in een land van coma-zuipende oudjes te leven, kwam bedrogen uit. Het viel in feite allemaal erg mee. Er waren wat interviews met vertegenwoordigers van de betreffende doelgroep, onder wie een vijfenzeventigjarige mevrouw die vertelde dat ze wel een fles wijn per week dronk. Een fles *per week!* Dat is nog geen glas per dag. Die mevrouw kan zich beter zorgen maken over de vraag hoe ze die wijn een week lang goed houdt dan over haar drankgebruik.

Het deed mij denken aan iets waarover ik vroeger al eens heb geschreven in *NRC Handelsblad* (‘Kelderloosheid’, 9 april 1998) naar aanleiding van een paginagroot stuk in die krant over het aanleggen van een wijnkelder. Wat bleek? Die als ‘exemplarisch’ beschreven wijnkelder bestond uit 48 flessen! Vier dozen! En daarvan was dan ook nog een kwart witte wijn. Witte wijn is niet om te bewaren. Die drink je op, dat weet iedereen. Ik heb toen uitgerekend dat je, om uit je eigen kelder en niet uit de

winkel te kunnen drinken, 4000 flessen nodig hebt. Destijds twijfelde Alexander Rinnooy Kan, die wiskunde gestudeerd heeft, aan mijn berekeningen, maar gaf bij nader inzien toe dat de sommen klopten. Hij maakte zich toen geen zorgen meer over mijn rekenvaardigheid, maar wel over mijn gezondheid. Ook daar was trouwens geen reden voor.

Bij lezing van dat recente rapport en die stukken over de drankzuchtige Nederlandse ouderen vroeg ik mij af hoe men daar in andere landen over zou denken, bijvoorbeeld in Frankrijk. Net als in Nederland wordt er in Frankrijk, vooral als gevolg van de immigratie en nog eens extra versterkt door de komende verkiezingen, veel en op steeds heftiger toon gesproken over de 'nationale identiteit'. Uiteraard zoeken we die in het verleden, bij ons de Tachtigjarige Oorlog en het Plakkaat van Verlatinghe en wie weet straks de Dordtse Synode. In Frankrijk gaan ze iets minder ver terug en volstaan ze met de Verlichting en de Franse Revolutie. Toch heb ik nog nooit een Nederlander ontmoet die op de vraag wat hem tot Nederlander maakt antwoordde: het Plakkaat van Verlatinghe. En ook geen Fransman heeft ooit mijn pad gekruist die zei: 'C'est grâce à Voltaire, c'est grâce à Rousseau.' Eerder verwijzen ze dan nog naar Descartes. Ik heb zelfs eens een ober in een Franse provinciestad tijdens het volschenken van de glazen horen zeggen: 'Je suis cartésien, Monsieur.'

lees meer in het nieuwe nummer

Onmisbaar

door Jack Druppers

En dan rij ik mijn auto de parkeerplaats op achter het bureau Linnaeusstraat. Mijn werkplek. Het voelt vreemd, maar het is dan ook al vier maanden geleden dat ik hier voor het laatst de deur uitstapte. Ik heb een afgebrand gevoel, zei ik tegen de dokter en hij knikte. Dat klopt, zei hij, je hebt een burn out, voorlopig draai jij geen diensten meer.

Er is een parkeervak vrij. Hoewel al deze plekken alleen bestemd zijn voor dienstvoertuigen, stuur ik mijn auto het lege vak in. Na zo'n lange afwezigheid wil ik alleen heel even mijn gezicht laten zien. Ik kan maar kort blijven, want mijn vrouw heb ik net achtergelaten in het Antonie van Leeuwenhoekziekenhuis, liggend aan een infuus. Over een uur is de behandeling klaar en kan ik haar weer meenemen naar huis.

Bij de achteringang van het bureau staan twee geüniformeerde collega's. Een van hen is op de hoogte van mijn situatie. Ze vraagt direct: 'Hoe gaat het nou, Jack?' Nadat ik haar een update heb gegeven, loop ik het bureau binnen. In de gang lijkt het alsof er niets veranderd is. De ME-schilden hangen onveranderd aan de muur en de prullenbakken puilen nog steeds uit. Ik kom nog een handjevol geüniformeerde collega's tegen. Ze kijken mij tijdens het passeren aan, een enkeling knikt vaag, maar niemand die mij groet, alsof ik nooit ben weggeweest. Als ik de agentenwacht inwandel, staat daar een grote groep agenten met de jassen aan, klaar om aan een actie te beginnen. Van deze groep is er één collega die op mij reageert. De rest kijkt niet op of om als ik hen begroet. In de wijkagentenkamer is niemand van mijn naaste collega's. Ze zijn op straat of hebben een vrije dag. Er zit wel iemand die veel samenwerkt met de wijkagenten. Wij kennen elkaar goed. Als ik de ruimte binnenloop, kijkt hij even op van zijn computerscherm, zegt 'hoi' en typt dan weer verder. Dat was het dan. Welkom thuis.

Zo'n koude kermis is niet leuk, maar ik geloof niet dat het persoonlijk bedoeld is. De sfeer binnen de Nationale Politie is momenteel verre van optimaal. De reorganisatie ligt nog altijd als een verstikkende deken over politieland. Tel daarbij de misstanden bij de Ondernemingsraad die zich te buiten ging aan champagnefeestjes en exorbitante declaraties, de buitensporige vergoedingen aan uitgerangeerde topambtenaren binnen de politie, het gebrek aan toekomstperspectief, onophoudelijke kritiek uit de samenleving, de agressie op straat, intern grensoverschrijdend gedrag en ga zo maar door. Niet voor niets is het ziekteverzuim binnen de politie bijna tweemaal zo hoog als het landelijk gemiddelde.

Onlangs werden de resultaten gepresenteerd van een grootschalig 'tevredenheidsonderzoek' binnen de Nationale Politie, uitgevoerd door Schouten & Nelissen ('global player in soft skills development', u weet wel). De uitkomst was glashelder. Ongeveer de helft van de Nederlandse agenten heeft structureel last van stress. Een deel daarvan komt door het geweld van burgers, maar een deel komt ook door 'interne' factoren. Binnen de politie wordt gepest, gediscrimineerd, geïntimideerd, er zijn nauwelijks carrièreperspectieven en de landelijke standaardisatie werkt verlamdend. Veel agenten zijn onzeker, voelen zich onveilig, er ontstaan subcultuurtjes en er worden mensen buitengesloten. Van de saamhorigheid, familiesfeer en groepsdynamiek die de politieorganisatie enkele jaren geleden nog typeerde, is geen sprake meer.

lees meer in het nieuwe nummer

Op bezoek bij de Oranjes

door Florus Wijsenbeek

Een beetje liberaal, hetgeen ik mijzelf acht, behoort geen voorstander te zijn van de monarchie. Ons staatshoofd verkrijgt zijn of haar vorstelijke positie immers slechts door geboorte en niet op basis van verdienste en bewezen geschiktheid. Nou hoort u mij, net zomin als de meeste Nederlanders, ook niet direct staan te juichen bij de gedachte dat bijvoorbeeld de heren Smit, Remkes of Cornielje, om maar de Commissarissen des Konings uit de drie grootste provincies te noemen, onze president zouden zijn, maar dat is een andere kwestie.

Overigens is het de vraag of de vorstelijke positie in onze tijd wel zo begerenswaardig is, nu gans de natie als kinderen zo blij het Koninklijk Huis definitief binnen het domein van Bekende Nederlanders, Story en RTL Boulevard heeft getrokken. Uit de opgewonden reacties op de recente Juliana-biografie en de vergoedingen voor de kroonprinses bleek opnieuw dat vragen als ‘wisten we dat niet al?’ of ‘hoe weten we dat eigenlijk?’ of ‘willen we dat wel weten?’ niet meer relevant zijn zodra het over royalty gaat. Als de media op hol slaan, kunnen Patricia Paay, Gordon of Gerard Joling nog iets terugzeggen in concurrerende kletsprogramma's, maar dat is een privilege dat de monarchie niet bezit.

Hoewel ik zelf niet snel opgewonden raak als het gaat over de leden van het Koninklijk Huis, kan ik ze ook moeilijk geheel ontwijken. Sterker nog: als Hagenaar die op spuugafstand van 's konings kantoor en stallen woont, word ik meer met onze monarchie geconfronteerd dan de gemiddelde Nederlander. Zo rijden de Friese paarden van het staatshoofd elke woensdag door mijn straat, wanneer nieuwe ambassadeurs hun geloofsbrieven aan hem gaan overhandigen. Het is een hele stoet, met twee rijtuigen, koetsiers en lakeien in livrei en bereden escorte, en met achterlating van aanzienlijke hopen dampende natuurproducten.

Aldus word ik wekelijks opnieuw diep doordrongen van het besef dat niet alle regels voor iedereen gelijk zijn. Wij gewone burgers mogen onze honden slechts beperkt vrij laten lopen, dienen ook nog eens hondenbelasting aan de gemeente te betalen en moeten altijd, op straffe van een boete van 90 euro, zelf de poep opruimen. De details van deze onderdanigheid zal ik u besparen, maar het betekent dat ik permanent plastic zakjes bij me heb om mijn burgerplicht te doen. Hier komt een schrijnende maatschappelijke ongelijkheid aan het licht: poep opruimen van zijn zeer kakkineuze paarden hoeft ons staatshoofd niet en hannesen met plastic zakjes zal men hem dan ook niet zien doen.

Overigens zie ik de koning ook zeer dikwijls langsrijden zonder paarden. Dat is als hij zich verplaatst van zijn woonplaats Wassenaar naar Paleis Noordeinde en vice versa. Zulks doet hij in zijn verlengde zwarte Audi, en eerlijk gezegd is dat geen verbetering ten opzichte van de keurige, speciaal koningsblauw gespoten Volvo's van zijn moeder. Als die langskwam, moest ik altijd denken aan mijn vroegere fractiegenoot in het Europese parlement, de fameuze auto-ontwerper Sergio Pininfarina (Lancia, Ferrari, Jaguar, maar ook de Peugeot 404), die dit type Volvo monkelend omschreef als 'de snelste tractor op de weg'.

lees meer in het nieuwe nummer

Tot hier ben ik gekomen

door Ton Rozeman

Ik had Ramon en zijn therapeuten nooit hun zin moeten geven. Ik had mijn poot stijf moeten houden, moeten zeggen dat het volkomen onverantwoord is om mijn kind toe te vertrouwen aan iemand die zichzelf en zijn scharrel van kant heeft willen maken, aan iemand die godbetert daarvoor is opgenomen geweest. Maar ze zeiden dat Ramon nou eenmaal de vader is en dat het al maanden goed met hem gaat. ‘Wat wil je,’ zei die ene met dat spleetje tussen haar tanden, ‘dat je Jimmy dit weekend zelf naar zijn vader brengt of dat de politie dat voor je doet?’

En Ramon zat maar voor zich uit te staren, keek mij niet aan, leek mij niet meer te willen kennen.

Jimmy slaapt op zijn rug, zijn ene arm tegen mijn borsten, de andere wijd bij hem vandaan, als een groots gebaar, alsof hij de hele wereld zijn goedheid wilde geven.

Terwijl de ventilator boven mijn bed vergeefs rondjes maalt tegen de hitte, ga ik met mijn hand door zijn krullen, mijn vingertoppen masseren zijn bezwete hoofdhuid. Hij heeft het graag, mijn hand door zijn haar, hij kan er zo maar uit het niets om vragen: als ik hem uit school haal en we samen naar huis lopen, of als ik in de supermarkt de boodschappen bij elkaar zoek en hij denkt dat ik te weinig oog voor hem heb. Soms vraagt hij het niet eens, dan pakt hij mijn hand en legt die tussen zijn krullen.

Ik geloof dat hij wel wat troost kan gebruiken. Toen ik hem tijdens het eten vertelde dat hij morgen naar Ramon gaat, bleef hij maar met zijn doperwtjes spelen. ‘Papa?’ zei hij alleen, en ik zei dat het nu goed genoeg met papa gaat om Jimmy weer thuis te kunnen ontvangen. Ik probeerde dat oprecht te laten klinken, ik wilde hem niet bang maken,

hem niet laten merken wat ik er echt van vind. Maar natuurlijk had hij toch iets gevoeld. Hij was nog niet klaar met zijn doperwtjes of hij zat al op zijn nagels te bijten, wat hij in geen weken had gedaan.

Ik kom overeind, stap over Jimmy heen het bed uit. Ik gris mijn jurk van de stoel, trek die aan, neem mijn peuken uit een aanrechtkastje en stap het balkon op. Het beton voelt aangenaam koel aan mijn voeten.

Ik kijk uit over de huizen, over de polder achter de tuinen. Dan steek ik een sigaret op.

Ik ben niet iemand die rookt, laat staan dat ik een moeder ben die rookt. Het is iets waarmee ik moet stoppen, en zal stoppen, binnenkort, misschien wel als ik Jimmy morgenavond heelhuids van zijn vader mee naar huis heb genomen.

Ik probeer me te concentreren op de huizen en op de nachtelijke hemel, die minder donker lijkt dan 's winters, al zal dat inbeelding zijn.

‘Wat wil je: dat je Jimmy zelf naar zijn vader brengt of dat de politie dat voor je doet?’

Die teef met dat spleetje.

En Ramon, die erbij zat, Ramon die mij niet meer wilde kennen, die niet meer wilde weten dat er een tijd was dat hij me elke ochtend nodig had. ‘Laat Jimmy nog maar even op zijn kamer, meisje, draai je rug naar me toe, druk je maar lekker op me.’ En ik die me dan dingen herinnerde, dingen van lang geleden, van voor zijn tijd, en die daarvan in een kramp schoot. En hij die daarvan geen weet wilde hebben en achter me zijn ding deed.

Als ik mijn peuk op heb, ga ik naar binnen. Ik leg het pakje terug in het aanrechtkastje en neem een Oxazepam. Terug in bed kruip ik tegen Jimmy, leg me half over hem heen. Kom maar, zeg ik tegen de pil, kom maar op, je mag me hebben.

lees meer in het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

NICOLAS DINGS (1953) – Beeldend kunstenaar; maakt beelden, werken op papier en monumentale opdrachten in de openbare ruimte. Exposeert in musea en galeries in binnen- en buitenland. Laat zich inspireren door de beeldtaal van de vroege renaissance, omgezet naar de realiteit. www.nicolasdings.nl.

JACK DRUPPERS (1962) – Wijkagent & inspecteur van politie te Amsterdam. Is ook actief als acteur. Publiceerde eerder in het politievakblad *Blauw* en als ‘korpblogger’. Voor zijn project ‘Politiekids’ ontving hij de LPB Award voor het beste buurtproject en werd hij genomineerd voor de Hein Roethofprijs.

GERARD VAN EMMERIK (1955) – Schrijver. Publiceerde onder meer de romans *Mischa's koorts* (1998), *De verzachters* (2005), *Ik ben je vriend* (2008), *De kippenjongen* (2011) en *De nieuwe Kratz* (2015).

SJOERD DE JONG (1960) – Journalist. Studeerde filosofie aan de UvA. Werkte voor *NRC Handelsblad* als redacteur Binnenland, chef Boeken en adjunct-hoofdredacteur. Sinds 2010 is hij de eerste ombudsman van deze krant. Publiceerde o.m. *Een wereld van verschil* (2008) en de dichtbundel *Uit het lood* (2011).

SANDER MEIJ (1980) – Neerlandicus; werkzaam als redacteur voor uitgeverijen. In 2015 verscheen zijn debuutbundel *Nieuw eiland*.

JENTE POSTHUMA (1974) – Schrijver en journalist. Publiceerde eerder korte verhalen in o.m. *De Revisor*, *Das Magazin* en *Hollands Maandblad*. In 2016 verscheen haar debuutroman *Mensen zonder uitstraling*.

TON ROZEMAN (1968) – Schrijver. Publiceerde o.m. de verhalenbundels *Intiemer dan seks* (2001), *Nu gaat het gebeuren* (2007) en *Wat ik van liefde weet* (2013) alsook het handboek *Korte verhalen schrijven* (2011).

ILSE STARKENBURG (1963) – Dichter en schrijver. Publiceerde o.m. *De blinde vlek op de kaart* (1998), *In plaats van alleen* (2003) en *Gekraakt klooster* (2007). In 2017 verschijnt de bundel *De boom valt op mij*.

JABIK VEENBAAS (1959) – Dichter, filosoof en vertaler. Hij publiceerde zes dichtbundels, met als recentste *Mijn vader bad* (2015). In 2013 verscheen zijn studie *De Verlichting als kraamkamer*.

DANIËLLE VAN VERSENDAAL (1982) – Promoveerde in de neurowetenschappen aan de VU en werkte enige tijd in New York als onderzoeker. Ontving in 2016 de Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs.

H.L. WESSELING (1937) – Emeritus-hoogleraar Algemene Geschiedenis aan de RU Leiden en auteur van onder veel meer *De man die nee zei; Charles de Gaulle 1890-1970* (2012) en *La Grande Nation* (1914).

FLORUS WIJSENBEEK (1944) – Was tussen 1984 en 1999 lid van het Europese parlement voor de VVD; is thans senior adviseur, o.a. bij European Public Policy Advisors.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: Bastiaan Bommeljé

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema en Willemijn Lindhout

Vormgeving: Steven Boland

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • p/a Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam • Tel. 020-4213830 • info-hm@uitgeverijpodium.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgevers: Uitgeverij Podium in samenwerking met Stichting Hollands Maandblad, Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 79,50 • Proefabonnement (3 nummers) € 20,- Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling bij Uitgeverij Podium dan wel via www.hollandsmaandblad.nl – HollandsMaandblad@spabonneservice.nl